

Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαῖος
ὡς Πρόεδρος τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου
τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*

ὑπό Σεβ. Μητροπολίτου Μεσσηνίας
Χρυσοστόμου Σαββάτου
Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Εὐθύς ἐξ ἀρχῆς διατυπώνω τήν θέση, ὅτι ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (Ἰούνιος 2016) ὡς τό ἐπιστέγασμα μιᾶς μακρᾶς πορείας προετοιμασίας ἀπό τοῦ ἔτους 1923 κ.έξ. ἀποτελεῖ τό σπουδαιότερο ἐκκλησιαστικό γεγονός στήν ἱστορία τῆς Ὁρθοδοξίας κατά τούς τελευταίους χρόνους.

Ἡ σύγκλησὶς τῆς προέκυψε ὡς ἀναπόδραστη ἀναγκαιότητα προκειμένου νά ἐκφραστῆ ἡ συνοδική αὐτοσυνειδησία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας σέ θέματα παλαιά καί σύγχρονα, ἐπίκαιρα καί οὐσιαστικά, ἀπετέλεσε ὅμως καί τήν καλή εὐκαιρία γιά νά ἐπιβεβαιωθεῖ ἡ ἐνότητα τῶν κατά τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, παρά τίς ὅποιες μεμονωμένες διαφοροποιήσεις μερικῶν ἔνεκα τῶν ἰδιοτελῶν των ἐπιδιώξεων.

Ἀναντίρρητα, ἐπίσης, ἡ πραγματοποίησις τῆς Συνόδου ἀποτελεῖ τό ἐπιστέγασμα τῆς μέριμνας καί τοῦ μόχθου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, ὁ ὅποιος κατά τήν τελευταία δεκαετία παντοιοτρόπως ἐξέφραζε τό ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον του γιά τήν σύγκλησὶς τῆς, πρὸς τοῦτο καί ἀποτελεῖ ἓνα ἀπό τά σημαντικότερα ἐγχειρήματα τῆς τριακονταετοῦς πατριαρχείας του.

---

* Εἰσήγησις στό Διεθνές Ἐπιστημονικό Συνέδριον πρὸς τιμὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου καί τήν συμπλήρωσις 30 χρόνων (1991-2021) θεοφιλοῦς Πατριαρχείας (Θεσσαλονίκη 26-29 Μαΐου 2022). Διοργανωτές τό Α.Π.Θ., τό Πατριαρχικό Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν σέ συνεργασία μέ φορεῖς τῆς Θεσσαλονίκης.

Καθώς ό ίδιος θεωρούσε, ότι μέ τήν Σύνοδο εκφράζεται ή όφειλετική και ή άνύστακτη μέριμνα του Οικουμενικού Πατριαρχείου προς τόν σκοπό τής πληρέστερης άνάδειξης τής άρραγους ένότητας τής Ορθόδοξης Έκκλησίας, τόσο ως προς τήν πίστη όσο και ως προς τήν κανονική παράδοση, αλλά και τήν συνεπή και υπεύθυνη πρόταση θεώρησης τών συγχρόνων προβλημάτων, τά όποια άπασχολούν τό ποιόνιο σύνολης τής Ορθόδοξης Έκκλησίας, σέ κάθε εύκαιρία έτόνιζε, ότι ή Άγία και Μεγάλη Σύνοδος άποτελεϊ τόν μόνον έξαιρετικά λυσιτελή τρόπο για τήν επίτευξη τών παραπάνω στόχων.

Θέματα, αξιολογούμενα ως όντως «πραγματικά και άκανθώδη» και συγχρόνως σημαντικά, άντιμετωπίστηκαν και μελετήθηκαν ένδελεχώς από τήν Σύνοδο. Κυρίως όμως κατετέθησαν προτάσεις επίλυσης τους στό πλαίσιο μιās Πανορθόδοξης έκφρασης.

Μέ τά πρώτα μελετήματα του Οικουμενικού Πατριάρχου, όπως τό θέμα τής διδακτορικής του διατριβής, περί τής κωδικοποίησης τών ίερών κανόνων και τών κανονικών διατάξεων, και τά σημαντικά ζητήματα τής εκκλησιαστικής οικονομίας και τής εφαρμογής της στην Ορθόδοξη Έκκλησία και παράδοση, ως επιμέρους ζητήματα τής άρχικης θεματολογίας τής Συνόδου, πιστοποιούν τό ιδιαίτερο ένδιαφέρον του για τήν Σύνοδο.

Τό άμείωτο ένδιαφέρον του Παναγιωτάτου για τό έργο τής Συνόδου εκφραζόταν και κατά τήν συμμετοχή του σέ όλες σχεδόν τίς προσυνοδικές συναντήσεις, οί όποιες προετοίμασαν τά κείμενα τής Συνόδου ένώ τό πνεύμα μαθητείας τό όποιο τόν διέκρινε κατά τήν συνεργασία του μέ τούς παλαιούς και έμπειρους Αρχιερείς του Οικουμενικού Πατριαρχείου και τούς θεολογικούς συμβούλους τής Αντιπροσωπείας του θρόνου, τόν όπλισαν μέ εκείνα τά προαπαιτούμενα έχέγγυα, ώστε νά έμπεδωθούν στή σκέψη του

ὄχι μόνο τὰ κριτήρια καί ἡ μεθοδολογία προσέγγισης καί ἀντιμετώπισης τῶν ἰδιαιτέρων ἐκκλησιολογικῶν θεμάτων καί ζητημάτων ἀλλά καί ἡ κατανόηση λειτουργίας τῆς Συνόδου, ὡς Πανορθόδοξου ὀργάνου ἔκφρασης τῆς ἐνότητος.

Ὁ ὁμιλῶν εἶχε τήν τιμή τῆς ἐμπειρίας καί τήν χαρά τῆς συμμετοχῆς ὡς μέλος τῆς Ἐπίσημης Ἀντιπροσωπειᾶς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τόσο στήν Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδο τῆς Κρήτης, στίς Προπαρασκευαστικές Προσυνοδικές Πανορθόδοξες Συνδιασκέψεις καί Ἐπιτροπές, ὅπως καί στίς δύο Συνάξεις τῶν Προκαθημένων τῶν ἐτῶν 2014 καί 2016, οἱ ὁποῖες ἀσχολήθηκαν ἀποκλειστικά μέ τὰ θέματα ὀργάνωσης τῆς συγκληθησομένης Συνόδου.

Ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς διατριβῆς, ὅσα θά ἀναφερθοῦν στήν παροῦσα παρέμβαση ἀναφορικά πρός τήν παρουσία καί συμμετοχή τοῦ Παναγιωτάτου ὡς Προέδρου τῆς Συνόδου προέρχονται ἀπό μαρτυρίες καί ἀναφορές, ὅπως αὐτές ἀποτυπώνονται στά διάφορα κείμενα τῆς Συνόδου, ἀλλά καί ἀπό τήν αὐτοπρόσωπη ἐμπειρία.

Καταρχάς, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπό τήν ἀνάσυρση ἐγγράφων καί ἀναφορῶν, πέραν τῶν γνώσεων τοῦ Παναγιωτάτου (θεολογικῶν, ποιμαντικῶν καί κανονικῶν) καί τήν κατοχή τοῦ περιεχομένου ὅλων τῶν ὑπό συζήτηση θεμάτων, ἐπιμαρτυρήθηκε ἡ ἄριστη γνώση του ἐπί τοῦ περιεχομένου τοῦ καθενός φακέλου τῆς θεματολογίας γιά συγκεκριμένα ζητήματα σέ παλαιότερες θέσεις καί συζητήσεις τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν.

Οἱ κατ' ἰδίαν συναντήσεις καί συνομιλίες τοῦ Παναγιωτάτου μέ τοὺς Προκαθημένους καί τίς Ἀντιπροσωπεῖες τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν ἀπετέλεσαν ἐπίσης μία ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος πτυχή τῆς συντονιστικῆς παρουσίας καί συμβολῆς του ὡς Προέδρου τῆς Συνόδου.

Πολλές φορές όρισμένα θέματα διασαφηνίζονταν σ' εκείνες τίς εύαριθμες συναντήσεις προκειμένου νά άρθοϋν οί όποιοσδήποτε έπιφυλάξεις είτε δυσκολίες και νά μή άποτελέσουν τροχοπέδη στην γενικότερη πορεία τών έργασιών τής Συνόδου.

Είναι έξίσου σημαντικό νά αναφερθοϋμε και στην παρουσία του σέ όλες τίς καθ' ήμέραν τελούμενες ιερές ακολουθίες στό Καθολικό τής Ίερᾶς Μονῆς Γωνιάς, νοηματοδοτώντας μέ αυτή του τήν στάση, ότι εκείνο πού πραγματοποιειΐται στίς συνοδικές συνάξεις και συνδιασκέψεις είναι ή συνέχεια τής λειτουργικῆς και εύχαριστιακῆς σύναξης. Συνεπῶς, ώς Πρόεδρος και Πρῶτος στην Όρθόδοξη Έκκλησία προεξήρχε βεβαίως και στό ιστορικοκανονικά τιμητικό και ιερό καθήκον τών δύο συλλειτουργῶν τών Προκαθημένων, στό Ηράκλειο και στά Χανιά. Σημειωτέον, ότι ή προεδρία του Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως έντάσσεται κατά τεκμήριο στό πλαίσιο τής κανονικῆς παραδόσεως, καθώς ή Έκκλησία τής Κωνσταντινουπόλεως «*διά τό είναι αυτήν Νέαν Ρώμην*» άπολαμβάνει τής τιμῆς τής Πρωτοθρόνου Έκκλησίας, μέ ό,τι αυτό συνεπάγεται, και τήν κοινή άναγνώριση από όλες τίς Όρθόδοξες Έκκλησίες ότι ό Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ώς Οικουμενικός Πατριάρχης, προεδρεύει όλων τών Πανορθόδοξων Συναντήσεων, τών Μειζόνων Συνόδων και τών Συνάξεων τών Προκαθημένων. Τό πρωτείο του Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ύπ' αυτήν τήν προοπτική δέν είναι άπλᾶ μία δυνατότητα νά αναγράφεται ώς πρῶτος τό όνομά του στή σειρά τών εκκλησιαστικῶν διπτύχων οϋτε μία άπλή προκαθεδρία στά πλαίσια ενός ιστορικού και μόνο θεσμοϋ, τής Πενταρχίας, ή όποία έπειδή έχει έξελιχθει σέ τώρα σε δεκαπενταρχία, δέν έχει δῆθεν και καμμία εκκλησιολογική σημασία. Τό πρωτείο του Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως άποτελει μία συγκεκριμένη μορφή

έκφρασης, ως πρωτείου διακονίας και ευθύνης, και μάλιστα σέ υπερωτοπικό επίπεδο και τό όποιο έπιβεβαιώνεται μέ τήν προεδρεία σέ Πανορθόδοξες Συνόδους, τήν δυνατότητα τής άποδοχής τής έκκλήτου προσφυγής κληρικῶν όλων τῶν βαθμῶν τής ιερωσύνης από όλες τις Όρθόδοξες Έκκλησίες και τό σταυροπηγιακό δίκαιο. Έπιπλέον ή άναγνώριση τής Προεδρίας του Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως σέ Πανορθόδοξες Συνόδους είναι ή συνεπαγωγή ως Πρώτου άφενός μεταξύ τῶν όμοβάθμων, όμοθρόνων και ίσων Πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων, μέ βάση τήν κανονική παράδοση τῶν Οικουμενικῶν Συνόδων και άφετέρου ή άναγνώριση του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ως «Μητέρας» Έκκλησίας μεταξύ τῶν λοιπῶν Νεοπαγῶν Πατριαρχείων, Αυτόκεφάλων και Αυτόνόμων Έκκλησιῶν, ως *ipso jure*, άφου τό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως «γέννησε» τις Νεοπαγεῖς αυτές Έκκλησίες, οι όποιες άποτελοῦν «θυγατέρες» Έκκλησίες γι' Αυτό.

Υπ' αυτές τις προϋποθέσεις ό Κωνσταντινουπόλεως άναγνωρίζεται ως «ό πρώτος τῆ τάξει έπίσκοπος» στην «ανά τήν Οικουμένην» Έκκλησία (5^{ος} Καρθαγένης (419 μ.Χ.) και 56^{ος} Πενθέκτης) ενῶ ή Προεδρία του σέ Πανορθόδοξες Συνόδους ύποστασιάζεται συνοδικά, μέ συγκεκριμένο περιεχόμενο και κανονικό αντίκρισμα, όπως αυτό περιγράφεται στον 34^ο Αποστολικό Κανόνα (πρβλ. Κείμενο Ραβέννας §§ 41, 42, 44) και δέν άποτελεῖ έκφραση ενός «δικαιοδοσιακοῦ πρωτείου», όπως τό αντιλαμβάνονται στην Δύση από τον 11^ο αἰῶνα κ. έξ. ή όπως λανθασμένα τό προσεγγίζουν κάποιες Όρθόδοξες Έκκλησίες και τό παρερμηνεύουν. Ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως στό πλαίσιο τής ορθόδοξης εκκλησιολογίας είναι *Primus inter pares* και όχι *Primus inter inferiori* ή *Primus inter paribus* Οποιαδήποτε, λοιπόν, ύποφώσκουσα πρόταση περί «συλλογικῆς ή

κυκλικῆς προεδρίας», ἡ ὁποία κατετέθη κατά την περίοδο προετοιμασίας τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου εἶναι ἀνιστόρητη καί ἀντικανονική, ἀφοῦ κανένα ἔρεισμα δέν βρίσκει οὔτε στήν κανονική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας οὔτε καί στήν ἱστορία τῆς συνοδικῆς λειτουργίας.

Καί τώρα ἄς εἰσέλθουμε στό κύριο ἔργο τῆς προεδρίας. Προεδρία σύμφωνη κατά πάντα καί διά πάντα πρός τήν συνοδική παράδοση τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Ὡς Πρῶτος ἐνσάρκωνε τόν σεβασμό πρός τίς ἀρχές τῆς συνοδικότητος. Συνεχῆς παρουσία, ἐναρξη καί λήξη τῶν συνεδριῶν, προσφορά λόγου στούς λοιπούς Προκαθημένους πρῶτα καί κατόπιν στά λοιπά μέλη τῶν Ἀντιπροσωπειῶν τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, σεβασμός στόν συνομιλητή του καί στίς ἐκφραζόμενες ἀπόψεις, ἀξιολόγηση ὅλων τῶν προτάσεων καί τοποθετήσεων, σύνοψη καί ὁμαδοποίηση τῶν διαμορφούμενων προτάσεων προτοῦ αὐτές τεθοῦν σέ ψηφοφορία, ἐφόσον βεβαίως ἐκρίνετο ἀναγκαῖο καί ὑπό την προϋπόθεση ὅτι οἱ διαμορφούμενες ἀπό τή συζήτηση προτάσεις ἦταν σύμφωνες πρός τήν ἐκκλησιαστική παράδοση (δογματική, κανονική, λειτουργική καί συνοδική), ἀποδοχή καί σεβασμός πρός τήν γνώμη τῆς πλειοψηφίας, ὄχι μόνον ὡς διαδικασία, δηλαδή ὡς unanimité, ἀλλά κυρίως ὡς ἔκφραση τοῦ consensus.

Μέ μειλίχια ἔκφραση καί μέ εὐγενέστατο τρόπο συνομιλοῦσε μέ τά συνοδικά μέλη. Χωρίς διάθεση ἀντιδικίας ἀλλά στό πλαίσιο τῆς εὐγένειας διαλεγόταν γιά τυχόν διαφωνίες ἢ διαφορετικές θεωρήσεις ἐπί ζητημάτων τῆς θεματολογίας τῆς Συνόδου.

Σύνολη ἢ συμπεριφορά του ὡς Προέδρου καταδείκνυε ἡ πιστή τήρηση τῶν ἀρμοδιοτήτων καί τῶν καθηκόντων του, τά ὁποία ἀπορρέουν ἀπό τό πλαίσιο τῆς κανονικῆς παράδοσης ὡς Πρῶτου στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία,

καί τά ὅποια τοῦ ἀνεγνώριζε ὁ πανορθόδοξως ψηφισθείς «Ἐσωτερικός Κανονισμός λειτουργίας τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου».

Αναμφίβολα, οὐσιαστικές καί ἀσφαλιστικές δικλείδες του ἦταν ἡ διαφύλαξη τῆς δογματικῆς διδασκαλίας καί τῆς κανονικῆς παράδοσης, ὡς βάση τῆς κοινωνίας «ἐν τῇ πίστει καί τῇ τάξει», καί κριτήριον τῶν προτάσεων του ὁ ἄνθρωπος καί ἡ σωτηρία του.

Ἐνσάρκωνε μέ τόν λόγον του τήν πρόταση τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου: «*πᾶσαν δέ φειδώ ἀνθρώπων ποιεῖσθαι καί εὐχεσθαι ὑπέρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας*», ἐπειδή γνωρίζει καί ὑποστηρίζει ὅτι γιά τήν Ὁρθοδοξία ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖ τό κέντρο τοῦ διαρκοῦς καί ἀδιάπτωτου ἐνδιαφέροντός της καί τήν ἀναλλοίωτη καί ἀναμφισβήτητη προτεραιότητά της. Ὁ ἄνθρωπος καί ἡ σωτηρία του πρέπει νά ἀποτελεῖ μόνιμη ἐστία προσοχῆς, μέριμνας καί δράσης τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος γνωρίζει καλά ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὑπῆρξε, εἶναι καί πρέπει νά μείνει ἡ προτεραιότητα τῆς Ἐκκλησίας, ἐάν ὁ κόσμος αὐτός θέλει νά ζήσει καί νά ἔχει μέλλον, ὅπως καί ἡ Ὁρθοδοξία, ἡ ὅποια εἶναι ζωή καί ὄχι ἰδεολογία.

Ἡ προεδρική του ὅμως μέριμνα δέν ἐξαντλήθηκε μέ τήν λήξη τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Ὡς Πρόεδρος μεριμνᾷ καί μετά τήν Σύνοδο. Μέ τήν ἔκδοση καί διακίνηση τῶν ἐπισήμων κειμένων καί τῶν Πρακτικῶν τῶν Προσυνοδικῶν Διασκέψεων, τῶν Συνάξεων τῶν Προκαθημένων καί τῶν Συνεδριῶν τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου μέ σκοπό τήν διάδοση καί ἐμπέδωση τῶν ἀρχῶν καί τοῦ περιεχομένου τῶν κειμένων τῆς Συνόδου στή βάση τοῦ πληρώματος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Ἡ μέριμνα μεταφράσεως τῶν ἐπισήμων κειμένων τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου σέ ὅσο τό δυνατόν περισσότερες γλῶσσες

(ευρωπαϊκές, σλαβικές, αραβική,) με σκοπό τὰ κείμενα νά μπορούν νά διαβαστοῦν ἀπό ὀλόκληρο σχεδόν τό ὀρθόδοξο ποιμνιο, ἦταν μία ἀκόμη φροντίδα του.

Ἐναν χρόνο μετά τή Σύνοδο (Ιούνιος 2017) διορίζει Εἰδική Ἐπιτροπή δώδεκα θεολόγων (κληρικῶν καί λαϊκῶν, ἀνδρῶν καί γυναικῶν) με σκοπό *«νά ἐτοιμάσει ἕνα ἐπίσημο κείμενο γύρω ἀπό τήν κοινωνική διδασκαλία τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, ὅπως αὐτή ἀποτυπώνεται καί ἐκφράζεται τόσο στήν παράδοση διά μέσου τῶν αἰώνων ὅσο καί ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο στή σύγχρονη πρακτική καί ιδιαίτερα ὅπως αὐτή ἡ διδασκαλία υἰοθετήθηκε πρόσφατα στά κείμενα καί τίς ἀποφάσεις τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου»*, με σκοπό *«νά χρησιμεύσει ὡς μία στέρεη βάση ἀναφορᾶς καί συνομιλίας γιά ζητήματα καί προκλήσεις ζωτικῆς σημασίας πού ἀντιμετωπίζει ὁ σημερινός κόσμος»*.

Ἐάν ἐπιθυμοῦσα νά περιγράψω μέ ἕναν λόγο τήν προεδρία καί τόν τρόπο ἐφαρμογῆς της ἀπό τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη κ. Βαρθολομαῖο στήν διαδικασία λειτουργίας τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας θά χρησιμοποιοῦσα τόν μυθικό θεό, τόν Ἰανό: Τόν Θεό τῶν «ἐνάρξεων καί τῶν μεταβάσεων». Μέ μία ἄκρως συμβολική θεώρηση μέ τήν προεδρία του ὁ Παναγιώτατος ἐπιβεβαίωσε ὅτι ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος μᾶς ἔδωσε τή δυνατότητα ὄχι μόνο νά καταλάβουμε ἀπό ποῦ ἐρχόμαστε παραδοσιακά ἀλλά πρῶτιστα νά κοιτάξουμε μπροστά μέ προοπτική τοῦ ἀπώτερου μέλλοντος, χωρίς νά περιοριστοῦμε στόν ρόλο τοῦ «ἄχθοφόρου» ἑνός ἐμβληματικοῦ παρελθόντος ἀλλά νά κυττάξουμε τήν ἱστορία ὡς μία πορεία δυναμική πρὸς τό μέλλον.

Ὁ ἴδιος ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἄλλωστε ἔχει τονίσει: *«ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό μία θεολογία, ἡ ὁποία θά ἔχει συνείδηση τῆς εὐθύνης της γιά*

τό σήμερα. Από μία θεολογία από την οποία θα έκπορεύονται προτάσεις ζωής, ιδέαι, ώθήσεις, έλπίδες για τον άνθρωπο και την ανθρωπότητα, για την κτίση και την ιστορία».

Αυτή ακριβώς την προβληματική μετέδωσε και μεταλαμπάδευσε και μέ την προεδρία του ό Πατριάρχης Βαρθολομαϊός.

Όλα τά παραπάνω επιβεβαιώνουν, ότι τό άδιαμφισβήτητο λειτούργημα του πρώτου μιās συνόδου και έν προκειμένω του Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, μέ βάση την κανονική μας παράδοση (βλ. 3^{ος} Β' Οικουμενικής Συνόδου), δέν είναι άπλως ένα πρωτείο, αλλά ένα πρωτείο για την λειτουργία τής ένότητας και τής κοινωνίας των Όρθοδόξων Έκκλησιών. Είναι μία προεδρία ή όποία απαιτεϊ σύνεση, φρόνηση και ύπομονή, ή όποία «ου ζητεϊ τά έαυτῆς» αλλά προσβλέπει στο καλό τής Έκκλησίας. Είναι ένα πρωτείο άπαραίτητο για την λειτουργία μιās υγειοῦς συνοδικότητας, σύμφωνα και μέ τον 34^ο Αποστολικό Κανόνα, και συγχρόνως ένα πρωτείο ευθύνης και διακονίας για την επίτευξη τής τελικής εκκλησιαστικής συμφωνίας («consensus») και έκφρασης τής Πανορθόδοξου ένότητας.